

การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ครั้งที่ ๑๔ (14th East Asia Summit)^๑

ลัฐกา เนตรทัศน์^๒

บทนำ

การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ครั้งที่ ๑๔ (14th East Asia Summit) เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ จัดขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย โดยมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุม และมีผู้นำจากประเทศสมาชิก ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และตัวแทนจากประเทศสมาชิก รวมทั้งเลขาธิการอาเซียนเข้าร่วมการประชุม

การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ครั้งที่ ๑๔ เป็นการประชุมที่มีการหารือเกี่ยวกับความร่วมมือในประเด็นด้านยุทธศาสตร์ การเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศที่เข้าร่วมประชุมมีความสนใจร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ในการนี้ ที่ประชุมได้แสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์ที่จะให้การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเป็นเวทีที่เปิดกว้าง และครอบคลุม รวมถึงยืนยันบทบาทสำคัญของอาเซียนและความมุ่งมั่นของอาเซียนในการเป็นหุ้นส่วนที่ใกล้ชิดกับประเทศที่เข้าร่วมการประชุมและเน้นการเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ตลอดจนความสำคัญของการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกในฐานะของเวทีพหุภาคีที่เข้มแข็งและมีบทบาทในการสร้างระเบียบปฏิบัติในภูมิภาค นอกจากนี้ ที่ประชุมได้ตระหนักถึงความสำคัญของเจรจาแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างผู้นำของประเทศสมาชิกเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจระหว่างกัน รวมถึงร่วมกันจัดการความท้าทายผ่านความร่วมมือต่าง ๆ ซึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของการเคารพหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ครั้งที่ ๑๔ มีการหารือในประเด็นสำคัญดังนี้

๑. สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

ที่ประชุมรับทราบผลการประชุมรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๔ (4th Official Meeting for East Asia Summit Environment Ministers (EAS-OM) จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กรุงเทพฯ และการสัมมนาเรื่องเมืองที่ยั่งยืน (EAS High-level Seminar on Sustainable Cities (HLS-SC) จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ - ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ เมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการประชุมที่ร่วมจัดขึ้นโดยญี่ปุ่น อินโดนีเซีย สำนักเลขาธิการอาเซียน และคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน (ASEAN Working Group on Environmentally Sustainable Cities: AWGESC) ในการประสานงานกับสถาบันยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมโลก (Institute for Global Environmental Strategies: IGES) และรับทราบถึงข้อเสนอแนะจากเวทีการสัมมนาเรื่องเมืองที่ยั่งยืนในฐานะที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์

^๑ บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ และแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

^๒ บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

และติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการส่งเสริมเมืองที่สะอาด คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และมีความยั่งยืน รวมถึงการปฏิบัติตามแนวโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืน เครือข่ายเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) และยุทธศาสตร์การทำให้เป็นเมืองที่ยั่งยืนของอาเซียน (ASEAN Sustainable Urbanisation Strategy: ASUS) โดยที่ประชุมคาดหวังที่จะนำคำแนะนำจากการสัมมนาไปปรับใช้

ที่ประชุมรับทราบผลการประชุมรัฐมนตรีพลังงาน ครั้งที่ ๑๓ (13th EAS Energy Ministers' Meeting) ที่จัดขึ้นพร้อมกับการประชุมรัฐมนตรีพลังงานอาเซียน ครั้งที่ ๓๗ และการประชุมที่เกี่ยวข้อง (37th ASEAN Ministers on Energy Meeting and Associated Meetings: 37th AMEM) จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒ - ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และกล่าวแสดงความยินดีที่ภูมิภาคมีพลังงานเชื้อเพลิงมากขึ้น และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงความร่วมมือด้านพลังงาน การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบพลังงานแบบกระจายเชื้อเพลิง เชื้อเพลิงชีวภาพรุ่นใหม่ พลังงานสะอาด พลังงานหมุนเวียน เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์และลม และระบบกักเก็บพลังงาน

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้กล่าวถึงการประชุมคณะทำงานเฉพาะด้าน ครั้งที่ ๒๔ (Energy Cooperation Task Force Meeting: ECTF) จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย ซึ่งได้มีการหารือถึงความคืบหน้าของโครงการและกิจกรรมที่อยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานด้านพลังงาน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒ (ECTF work plans 2018-2019) ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนผ่านพลังงานที่ยั่งยืนในภูมิภาค นอกจากนี้ ที่ประชุมได้กล่าวถึงบทบาทของสถาบันวิจัยทางเศรษฐกิจเพื่ออาเซียนและเอเชียตะวันออก (Economic Research Institute for ASEAN and East Asia : ERIA) ในการดำเนินการตามแนววิสัยนโยบายพลังงานระยะกลาง และกล่าวแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของการประชุมพลังงานสะอาด (EAS Clean Energy Forum) ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ เมืองเซินเจิ้น ประเทศจีน และการประชุมพลังงานของเอเชียตะวันออก ครั้งที่ ๒ (2nd East Asia Energy Forum: EAEEF2 เมื่อวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒) ที่จัดโดยสถาบันวิจัยเศรษฐกิจของอาเซียนและเอเชียตะวันออก (ERIA) และประเทศไทย

อย่างไรก็ดี ด้วยตระหนักถึงผลกระทบอย่างรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคและวิถีชีวิตของประชากรในภูมิภาค ที่ประชุมจึงได้เน้นย้ำถึงการสร้างความร่วมมือเพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว และได้รับทราบผลการประชุมประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ ๒๔ (24th session of the Conference of the Parties: COP24) ภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เมืองคาโตไวซ์ (Katowice) ประเทศโปแลนด์ และกล่าวถึงความสำเร็จของการออกแถลงการณ์ร่วมอาเซียนว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ที่ประชุมได้แสดงออกซึ่งความกังวลเกี่ยวกับปัญหาขยะพลาสติกในทะเลอันเป็นปัญหาข้ามพรมแดน จึงเห็นควรให้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และได้กล่าวถึงการรับรองปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยการจัดการขยะในทะเลของอาเซียนและกรอบการดำเนินงานอาเซียนเกี่ยวกับขยะทางทะเลในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๔ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ นอกจากนี้ ที่ประชุมได้กล่าวถึงร่างแผนปฏิบัติการภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Regional Plan of Action: RPOA)

ว่าด้วยเรื่องการจัดการปัญหาขยะพลาสติกในทะเล โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ (ก) พัฒนาการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกและผู้มีส่วนได้เสียทั้งในระดับภูมิภาค และระดับสากล และ (ข) อำนวยความสะดวกเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่วิธีการอย่างเป็นระบบในการจัดการกับปัญหาขยะพลาสติกในทะเล ทั้งนี้ ที่ประชุมได้เน้นย้ำถึงการทำงานร่วมกันของประเทศสมาชิกเพื่อสร้างความร่วมมือในการป้องกันการขนย้ายสารเคมีอันตรายและของเสียอย่างผิดกฎหมาย และได้รับทราบถึงเป้าหมายของวิสัยทัศน์โอซากา มหาสมุทรสีคราม (Osaka Blue Ocean Vision) ที่กำหนดขึ้นโดยที่ประชุมสุดยอดผู้นำ G20 และเห็นชอบกับความพยายามในการจัดตั้งศูนย์ความสามารถระดับภูมิภาคเพื่อทะเลที่ใสสะอาด (Regional Capacity Centre for Clean Seas) ที่เมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ทั้งยังได้กล่าวแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของการประชุมการประชุมว่าด้วยมหาสมุทร (Our Ocean Conference 2019) ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคมที่ผ่านมา และได้กล่าวเน้นย้ำถึงการสร้างความริเริ่มที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการส่งเสริมพื้นที่สีเขียว

๒. การศึกษา

ที่ประชุมรับทราบผลการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยเรื่องการศึกษา ครั้งที่ ๕ (5th EAS Senior Officials Meeting on Education) และการประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๔ (EAS Education Ministers' Meeting: EAS EMM) เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม และ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ กรุงเนปิดอว์ ประเทศเมียนมา และได้รับทราบถึงความสนใจของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับความร่วมมือด้านคุณวุฒิอ้างอิง (qualifications referencing) การแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษา และการพัฒนาระบบการศึกษาด้านเทคนิค อาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (Technical Vocational Education and Training: TVET) ซึ่งที่ประชุมคาดหวังว่าประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๕ (5th EAS EMM) จะจัดขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ประเทศฟิลิปปินส์ จะมีการหารือเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษาระหว่างประเทศที่เข้าร่วม

๓. การเงิน

ที่ประชุมเน้นย้ำถึงความสำคัญของเสถียรภาพทางการเงินที่จะช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยแนะนำให้มีการติดตามความเสี่ยงทางการเงินของภูมิภาค ทั้งยังได้แสดงออกถึงการสนับสนุนการสร้างการแข่งขันทางการเงินให้กับภูมิภาคผ่านการสร้างความร่วมมือทางการเงินระดับภูมิภาค และยกระดับความร่วมมือกับสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๔. ปัญหาเรื่องสุขอนามัยและโรคระบาด

ที่ประชุมกล่าวแสดงความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายการเป็นภูมิภาคที่ปลอดภัยไร้โรคระบาดภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ และยอมรับความพยายามอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการตามแผนกำจัดโรคมาลาเรียของผู้นำเอเชียแปซิฟิก ที่ประชุมกล่าวแสดงความยินดีต่อผลการประชุมระดับหัวหน้าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่อาวุโสว่าด้วยการเตรียมความพร้อมสำหรับโรคติดเชื้อร้ายแรงที่อาจระบาดระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งจัดขึ้นโดย

ประเทศรัสเซียและไทย เมื่อวันที่ ๑๖ - ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย โดยได้มีการหารือถึงความท้าทายในปัจจุบันและความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อการจัดการภัยคุกคามของโรคติดเชื้อนอกจากนี้ ได้เน้นย้ำถึงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อเตรียมความพร้อมและตอบสนองต่อโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้น และได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบสุขภาพที่ยั่งยืนและการประกันสุขภาพถ้วนหน้า

๕. การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ที่ประชุมแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการสนับสนุนการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการตอบโต้ภัยพิบัติอย่างเป็นทางการเป็นหนึ่งเดียว (ASEAN Declaration on One ASEAN, One Response) และสนับสนุนการดำเนินโครงการตามความตกลงอาเซียนว่าด้วยการบริหารจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ รวมถึงส่งเสริมการสร้างขีดความสามารถของศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management: AHA Centre) ในฐานะของหน่วยประสานงานระดับภูมิภาคของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้กล่าวให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management: ACDM) และหน่วยงานจัดการภัยพิบัติของประเทศที่เข้าร่วมประชุมผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการที่นำโดยอาเซียน รวมถึงการฝึกซ้อมแผนเผชิญภัยพิบัติฉุกเฉินระดับภูมิภาคของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement and Standard Operating Procedures: ARDEX) และการเจรจาแนวนโยบายยุทธศาสตร์อาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ

๖. การเชื่อมโยงของอาเซียน

ที่ประชุมเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างกันในภูมิภาคที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อสร้างการเติบโตของเศรษฐกิจ ความยั่งยืน และการพัฒนาสังคม ตลอดจนยืนยันที่จะให้การสนับสนุนเพื่อเร่งให้เกิดการดำเนินการตามแผนแม่บทด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน พ.ศ. ๒๕๖๘ (2025 Master Plan on ASEAN Connectivity: MPAC) และกล่าวแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียน ทั้งยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของแหล่งทรัพยากรในการปฏิบัติตามโครงการดังกล่าว ในการนี้ ที่ประชุมได้กล่าวถึงความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันให้มากขึ้นตามแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ของภูมิภาค ซึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการเชื่อมโยงระหว่างกัน (connecting the connectivities) เพื่อสนับสนุนและยกระดับความเชื่อมโยงทางกายภาพ ความเชื่อมโยงด้านสถาบัน และความเชื่อมโยงระหว่างผู้คน นอกจากนี้ ยังได้เน้นย้ำให้เกิดการส่งเสริมความยั่งยืนของโครงสร้างพื้นฐาน และโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพสูงตามหลักการที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการแข่งขันทางการค้า การลงทุน และการบริการภายในภูมิภาค และที่ประชุมได้รับทราบถึงปฏิญญาเวียงจันทน์ว่าด้วยการสนับสนุนความร่วมมือด้านการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง (Vientiane Declaration on Promoting Infrastructure Development Cooperation in East Asia) ซึ่งได้ผ่านการรับรองจากที่ประชุมเอเชียตะวันออกเฉียงครั้งที่ ๑๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ในการนี้ ที่ประชุมกล่าวให้การสนับสนุนความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการประสานงานอาเซียนว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Connectivity Coordinating Committee: ACCC) และประเทศที่เข้าร่วมการประชุมเอเชียตะวันออกเฉียง และได้มีการแจ้งให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประเทศคู่เจรจาในด้านความเชื่อมโยงระหว่างกัน และการประชุมด้านการเชื่อมโยงระหว่างกัน ในอาเซียน ครั้งที่ ๑๐ (10th ASEAN Connectivity Symposium) ภายใต้หัวข้อการเชื่อมโยงอาเซียนผ่านโครงสร้างทางการเงินที่ยั่งยืน โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียง (ERIA) เมื่อวันที่ ๒๖ - ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

๗. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้า

สำหรับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้าที่ประชุมกล่าวสนับสนุนการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และกล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมีนโยบายที่สนับสนุนการค้าการลงทุน ตลอดจนเน้นย้ำให้มีการแข่งขันแนวทางการลดอุปสรรคทางการค้าเพื่อให้เป็นตลาดที่เปิดกว้างและแข่งขันได้อย่างสมบูรณ์ ในระบบการค้าแบบพหุภาคี รวมทั้งพัฒนาให้เกิดความโปร่งใสและสร้างบรรยากาศการลงทุนที่เหมาะสม นอกจากนี้ ได้มีการหารือเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และหลักการที่เป็นสากลในการทำการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะหลักการไม่เลือกปฏิบัติอันเป็นหลักการสำคัญขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับภาคธุรกิจ และทำให้เกิดการไหลเวียนของการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงนโยบายและกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนให้สอดคล้องกับการพัฒนา

ในการนี้ ที่ประชุมได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเจรจาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และบทบาทความเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นศูนย์กลางของอาเซียน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการเจรจาในเรื่องความท้าทายร่วมกันทางเศรษฐกิจที่ประเทศต่าง ๆ ต้องเผชิญเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาในภูมิภาค ที่ประชุมได้กล่าวแสดงความชื่นชมสำหรับความสำเร็จในการจัดประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียง ครั้งที่ ๗ (7th EAS Economic Ministers' Meeting) ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งได้มีการหารือถึงเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาค และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ ที่ประชุมกล่าวถึงความสำคัญของนโยบายที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงนโยบายที่สร้างโอกาสให้กับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อม (Micro, Small and Medium Enterprise) และสร้างทักษะใหม่ให้กับภาคธุรกิจ

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้กล่าวถึงสถาบันวิจัยทางเศรษฐกิจเพื่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียง (ERIA) วิจัยและวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจของภูมิภาค และรับทราบรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารสถาบัน ครั้งที่ ๑๒ ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งได้มีการเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการ

ทำวิจัยเชิงนโยบาย และได้รับทราบถึงการสนับสนุนของสถาบันในการพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs)

๘. ความมั่นคงด้านอาหาร

ที่ประชุมแสดงออกถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามปฏิญญาการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก พ.ศ. ๒๕๕๖ (2013 EAS Declaration on Food Security) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านความมั่นคงทางอาหาร และได้กล่าวเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการผ่านการใช้ประโยชน์และการจัดการที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตลอดจนแสดงออกถึงการสนับสนุนการทำงานของอาเซียน โดยเฉพาะการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ (ASEAN Ministerial Meeting on Agriculture and Forestry: AMAF) และสนับสนุนให้มีการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการมะนิลา (Manila Plan of Action)

๙. การจัดการปัญหาในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ

ปัญหาคาบสมุทรเกาหลี

ที่ประชุมเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเจรจาสันติภาพระหว่างประเทศเพื่อการปลดอาวุธนิวเคลียร์ในพื้นที่คาบสมุทรเกาหลีเพื่อสร้างสันติภาพและเสถียรภาพที่ยั่งยืน และกล่าวชื่นชมความพยายามของสาธารณรัฐเกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และจีนในการเจรจากับเกาหลีเหนือเพื่อบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ได้กล่าวชื่นชมการเจรจาระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือ และคาดหวังว่าความร่วมมือที่ทั้งสองฝ่ายทำขึ้นจะนำไปสู่การเจรจาเพื่อสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนต่อไป ทั้งยังมีการเรียกร้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการด้วยสันติวิธีและทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสันติภาพและเสถียรภาพในพื้นที่ดังกล่าว ที่ประชุมได้เรียกร้องให้มีการปฏิบัติตามปฏิญญาปันมุนจอมเพื่อสันติภาพ ความรุ่งเรืองและการรวมชาติบนคาบสมุทรเกาหลี (Panmunjom Declaration for Peace, Prosperity and Unification on the Korean Peninsula) แลกเปลี่ยนร่วมระหว่างผู้นำของสิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา จีน และเกาหลีเหนือ และปฏิญญาเปียงยาง นอกจากนี้ ได้มีการเรียกร้องให้เกาหลีเหนือปฏิบัติตามพันธกรณีในปฏิญญาต่าง ๆ ที่ได้มีการจัดทำขึ้น โดยเฉพาะการปลดอาวุธนิวเคลียร์และซีปนาวุช รวมถึงเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council)

ปัญหาทะเลจีนใต้

ที่ประชุมกล่าวถึงความสำคัญของการรักษาและส่งเสริมสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ ความปลอดภัย และเสรีภาพในการเดินเรือและน่านฟ้าเหนือทะเลจีนใต้ และตระหนักถึงผลประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว โดยได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการดำเนินการตามปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) นอกจากนี้ ที่ประชุมได้รับทราบถึงการพัฒนาความร่วมมืออย่างต่อเนื่องระหว่างอาเซียนและจีน

และความก้าวหน้าของการเจรจาเพื่อหาข้อสรุปในการจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct) ตลอดจนกล่าวถึงความจำเป็นในการรักษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจรจาเพื่อหาข้อสรุปแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้เพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศ และกล่าวถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล พ.ศ. ๒๕๒๕ (United Nations Convention on the Law Of the Sea)

นอกจากนี้ ความกังวลเกี่ยวกับปัญหาในทะเลจีนใต้เรื่องการถมที่ดินและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการกระทำที่ลดทอนความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ ทั้งยังสร้างความตึงเครียดและบ่อนทำลายสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ที่ประชุมจึงมุ่งที่จะยกระดับความร่วมมือเพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่น รวมทั้งหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจทำให้สถานการณ์ตึงเครียดมากยิ่งขึ้นและแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล พ.ศ. ๒๕๒๕ (United Nations Convention on the Law Of the Sea)

การต่อต้านความรุนแรงและการก่อการร้าย

ที่ประชุมได้กล่าวประณามการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ และมุ่งมั่นที่จะต่อต้านความรุนแรงและการก่อการร้ายในทุกรูปแบบผ่านการดำเนินการตามมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับชาติ ระดับอนุภูมิภาคและระดับภูมิภาค รวมถึงการดำเนินงานตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter -Terrorism) ยุทธศาสตร์สำหรับการต่อต้านการก่อการร้ายของสหประชาชาติ (UN Global Counter-Terrorism Strategy) และได้มีการหารือเกี่ยวกับแนวทางต่อต้านการก่อการร้ายที่ครอบคลุมและยั่งยืน โดยเน้นถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งระดับชาติ ระหว่างประเทศ และระหว่างองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อจัดการกับปัญหาการก่อการร้าย และเน้นย้ำถึงการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างชนชาติ รวมทั้งต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินของผู้ก่อการร้าย และได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การบังคับใช้กฎหมายภายในและการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อจัดการภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้ายสากล ตลอดจนแสดงออกอย่างมุ่งมั่นถึงการป้องกันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ในการก่อการร้ายหรือการเผยแพร่แนวคิดหัวรุนแรง

๑๐. สถาปัตยกรรมภูมิภาค

ที่ประชุมตระหนักถึงความท้าทายและความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่ภูมิภาคต้องเผชิญ ซึ่งอาจทำลายความมั่นคง การพัฒนาและเศรษฐกิจของภูมิภาค จึงเน้นย้ำถึงบทบาทที่สำคัญของอาเซียนในการสร้างสันติภาพ เสถียรภาพและการเป็นศูนย์กลางสถาปัตยกรรมของภูมิภาค โดยที่ประชุมได้รับทราบการรับรองเอกสารมุมมองอาเซียนต่ออินโดแปซิฟิก (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific) ซึ่งมีหลักการพื้นฐานในการส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน การเปิดกว้าง ความโปร่งใส หลักธรรมาภิบาล การเคารพอธิปไตย การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การดำเนินการตามกรอบความร่วมมือที่มีอยู่ เคารพหลัก

ความเสมอภาค การเคารพซึ่งกันและกัน และการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนหลักการที่มีอยู่ในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ที่ประชุมได้ยอมรับให้เอกสารมุมมองอาเซียนต่ออินโดแปซิฟิกเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของอาเซียนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดียเพื่อรักษาสันติภาพ เสรีภาพ และความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้ ที่ประชุมคาดหวังว่าจะมีการหารือเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับอาเซียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต่อไป

๑๑. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ที่ประชุมได้ติดตามความคืบหน้าของการเจรจาเพื่อหาข้อสรุปความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมในระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) โดยอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อทบทวนและปรับปรุงข้อตกลงให้ครอบคลุม มีคุณภาพ และทำให้ทุกฝ่ายรับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ การรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคมีความสำคัญในแง่ของการส่งเสริมระบบการค้าเสรีและระบบการค้าพหุภาคี ซึ่งจะช่วยสร้างความเจริญเติบโตและความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจให้กับภูมิภาค

บทสรุป

การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเวทีหารือเชิงยุทธศาสตร์ในระดับผู้นำ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อทบทวนการดำเนินงานตามแผนงานและกำหนดทิศทางการร่วมมือระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ภายใต้การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ ๑๔ ได้มีการหารือในประเด็นสำคัญที่ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคม โดยที่ประชุมได้แสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาความร่วมมืออย่างรอบด้านต่อไปเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกันและเพื่อร่วมกันจัดการกับความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้น มุ่งให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ดี การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่เพียงแต่จะมีความสำคัญในแง่ของการเป็นเวทีประชุมระดับผู้นำประเทศหรือผู้กำหนดนโยบายเท่านั้น หากแต่การประชุมดังกล่าวยังมีนัยสำคัญต่ออาเซียนในแง่ของการเป็นพื้นที่ให้อาเซียนได้แสดงบทบาทและศักยภาพการเป็นศูนย์กลางสถาปัตยกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะบทบาทในการลดความหวาดระแวงและสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศสมาชิกที่เป็นมหาอำนาจให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกอาเซียน ตลอดจนยอมรับแนวปฏิบัติและหลักการที่กำหนดขึ้นอีกด้วย